

1 Beschrijving

In deze fiche wordt er een overzicht gegeven van de regionale regelgeving asbest van het Vlaams gewest.

We verwijzen naar de infofiches 3025 en 3027 voor de regionale regelgeving van respectievelijk het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest.

2 Regelgeving in het Vlaamse Gewest

2.1 Algemene en sectorale bepalingen : VLAREM I en II en Omgevingsvergunningdecreet

- Bepalingen met betrekking tot handelingen met asbest zijn voornamelijk opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake **milieuhygiëne (VLAREM II)**. In VLAREM II wordt asbesthoudende afvalstoffen gedefinieerd als afvalstoffen geheel of gedeeltelijk bestaande uit keramische vezels met gelijkaardige carcinogene eigenschappen;
- Decreet van 25 april 2014 betreffende de **omgevingsvergunning**;
- Besluit van de Vlaamse Regering van 27 november 2015 tot uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning.

2.2 Afvalstoffen en materialen en 'Asbestveilig Vlaanderen 2040': Materialendecreet:

- Decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen: het **Materialendecreet** van 23 december 2011 verankert duurzaam materialenbeheer in Vlaanderen + implementeert de Europese kaderrichtlijn (EG 2008/98) voor **het beheer van afvalstoffen** in Vlaanderen.
- Besluit van de Vlaamse Regering van 17 februari 2012 tot vaststelling van het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen (**VLAREMA**).
 - Hierin is o.a. de norm voor het berekende totaalgehalte aan asbestvezels is opgenomen (art 2.3.2.1.5°). Het berekende totaalgehalte aan asbestvezels is een gewogen norm en bedraagt maximaal 100 mg/kg ds (concentratie = concentratie (gebonden asbest) + 10 x concentratie (niet-hechtgebonden asbest)).

ds= droge stof

Constructiv streeft steeds naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie, rekening houdend met de huidige stand van de regelgeving en de techniek. De organisatie kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor de gepubliceerde informatie. De raadgevingen in deze infofiche ontslaan de lezer niet van de verplichting om de geldende regelgeving na te leven. De reproductie van teksten en illustraties is toegestaan mits de uitdrukkelijke toestemming van Constructiv en duidelijke bronvermelding.

- Artikel 2.3.2.2 Vlarema vermeldt dat sorteerinrichtingen voor bouwen sloopafval waarvan het uitgesorteerde puin na verdere bewerking bij een breker wordt afgezet als gerecycleerd granulaat, moeten beschikken over een kwaliteitsborgingssysteem zoals vermeld in het eenheidsreglement gerecycleerde granulaten.
- Artikel 4.3.3 Vlarema: verplicht sloopopvolgingsplan bij grote werken
- Artikel 4.3.5 Vlarema vermeldt vrijwillige sloopopvolging door sloopbeheerorganisatie (opvolging en tracering van afvoer)

2.3 Lucht: binnenmilieubesluit

- Het besluit van de Vlaamse Regering van 11 juni 2004 houdende maatregelen tot bestrijding van de gezondheidsrisico's door verontreiniging van het binnenmilieu vermeldt een richt- en interventiewaarde voor asbestvezels in de lucht¹. De interventiewaarde komt overeen met een maximaal toelaatbaar risiconiveau. Een overschrijding van de interventiewaarde geeft aanleiding tot preventieve acties.
- 14 DECEMBER 1988. - Besluit van de Vlaamse Executieve houdende vaststelling van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van verontreiniging van de lucht door asbest.

2.4 Bodemsanering en –bescherming: Bodemdecreet

- Decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming (**Bodemdecreet**). Er zijn voor asbest tot nu toe geen bodemsaneringsnormen. Of er gesaneerd moet worden, wordt telkens beslist op basis van een risico-evaluatie.
- Besluit van 14 december 2007 houdende vaststelling van het Vlaams Reglement rond bodemsanering en bodembescherming (**VLAREBO**). Hierin is o.a. opgenomen hoeveel asbestvezels per kg droge stof er mogen zitten in bodemmaterialen (uitgegraven bodem, bagger- en ruimingsspecia, bentonietslib) die hergebruikt worden. De norm is momenteel vastgesteld op 100 mg/kg ds (concentratie = concentratie (gebonden asbest) + 10 x concentratie (niet-hechtgebonden asbest)). Deze normen kunnen worden verstrengd naarmate er nauwkeurigere meetmethodes zijn.

2.5 Erkenning en normering: VLAREL

2.5.1 VLAREL

- Besluit van 19 november 2010 betreffende de Vlaamse Regering tot vaststelling van het Vlaams reglement inzake erkenningen met betrekking tot het leefmilieu (**VLAREL**).

¹ *Op 7 september 2018 werden de sterk verlaagde, nieuwe richt- en grenswaarden voor chrysotiel, amfibool en gemengde stalen gepubliceerd in het Belgische staatsblad: <https://www.zorg-en-gezondheid.be/binnenmilieu>

- Op 1 maart 2013 keurde de Vlaamse Regering het VLAREL bis goed. Dat wijzigingsbesluit betreffende de erkenningen voor het leefmilieu integreert een aantal bestaande OVAM-erkenningen waaronder de erkenning voor monsternamen in het VLAREL. (**VLAREL bis**). De erkenningsprocedure voor laboratoria heeft voor de aspecten lucht, hopen, lagen en storten ook betrekking op de analyse van asbest
- De erkende bodemsaneringsdeskundige is bevoegd om stalen te nemen indien dit kadert in de uitvoering van zijn decretale taak (bodemonderzoek)

2.6 Inzameling asbestcement

- 27 AUGUSTUS 2008 : Omzendbrief LNE/2008/1 (**Omzendbrief voor Vlaamse sorteercentra**):

Deze code van goede praktijk heeft als doelstelling te komen tot een uniforme aanvaarding, manipulatie, registratie en afvoer van het hechtgebonden asbestafval (asbestcement, asbestboard, asbestleien, vlakke gevelplaten, bloembakken, enz.) op de Vlaamse sorteercentra. De code moet worden gevolgd indien men hechtgebonden asbestafval al of niet sporadisch aanvaardt op zijn site. Volgens Vlarena hebben sorteerinrichtingen die puin afvoeren naar een puinbreker een kwaliteitsborgingsysteem nodig zoals bepaald in bijlage 3 van het eenheidsreglement. Hierin staan ook bepalingen rond de controle op de aanwezigheid van asbestverdachte materialen in het sorteerzeefpuin.

- 27 augustus 2008: Omzendbrief LNE/2008/2 (**Omzendbrief recyclageparken**): Omzendbrief over inzameling van asbestcement op Vlaamse recyclageparken; Voor deze omzendbrief loopt momenteel een actualisatieoefening samen met de betrokken partners.

3 Asbest verwijderen in Vlaanderen - hoe te werk gaan

3.1 Vlarem II - Deel 6. MILIEUVOORWAARDEN VOOR NIET-INGEDEELDE INRICHTINGEN

Volgens art. 6.4.0.1² moeten de bij werken aan asbesthoudende producten de nodige maatregelen genomen worden om de emissie in het milieu aan de bron te verminderen en te voorkomen.

Tevens moeten maatregelen genomen worden zodat:

- Bij sloop van asbestbevattende gebouwen, constructies en installaties de emissie van asbest in de lucht onder de grenswaarden blijven uit bijlage 4.4.2 Algemene emissiegrenswaarden voor lucht van Vlarem II
- Afvalstoffen die asbest bevatten voldoende zijn verpakt en afgedekt om te verhinderen dat bij laden en lossen, vervoer ... er asbestvezels vrijkomen en in de het milieu terecht komen

²Zie hoofdstuk 6.4. Beheersing van asbest van Vlarem II

Constructiv streeft steeds naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie, rekening houdend met de huidige stand van de regelgeving en de techniek. De organisatie kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor de gepubliceerde informatie. De raadgevingen in deze infofiche ontslaan de lezer niet van de verplichting om de geldende regelgeving na te leven. De reproductie van teksten en illustraties is toegestaan mits de uitdrukkelijke toestemming van Constructiv en duidelijke bronvermelding.

3.1.1 Preventiemaatregelen

- De materiaal bevochtigen of fixeren;
- De elementen één voor één verwijderen, bij voorkeur manueel, gebruik makend van handwerktuigen of in laatste instantie traagdraaiend gereedschap;
- De materialen niet gooien/niet breken;
- De materialen opslaan ingesloten verpakking.

3.1.2 Extra maatregelen

- Er mogen geen minderjarigen aanwezig zijn (in de directe omgeving van de werken);
- Er moet gebruik gemaakt worden van persoonlijke bescherming en in het bijzonder van ademhalingsbescherming van het type P3;
- Asbesthoudende toepassingen worden afzonderlijk opgeslagen en niet gemengd met ander afval;
- Er mogen geen mechanische werktuigen worden gebruikt met grote snelheid (slijpmachines, schuurmachines, boormachines,...)

3.2 Beheer van afvalstoffen en materialen

3.2.1 Scheiding asbesthoudende en niet asbesthoudende afvalstoffen

- artikel 4.3 van Vlarema: gevaarlijke afvalstoffen en asbestcementhoudende afvalstoffen moeten gescheiden worden aangeboden en verder afzonderlijk worden gehouden bij de ophaling of inzameling.

3.2.2 Eenheidsreglement gerecycleerde granulaten:

Dit reglement is van toepassing voor de certificatie van gerecycleerde granulaten overeenkomstig het VLAREA die geproduceerd zijn:

- op een vaste locatie,
- door een mobiele installatie op een bouw- of sloopwerf.

Het heeft weer hoe de acceptatie bij breker moet gebeuren en bepaalt tevens de controlefrequentie op asbest.

3.3 Lucht

In het besluit van 14 december 1988 van de Vlaamse Executieve houdende vaststelling van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van verontreiniging van de lucht door asbest is opgenomen:

- de emissie moet beperkt worden aan de bron
- de grenswaarde voor emissie is $0,1\text{mg}/\text{m}^3$ (0.1mg asbest per m^3 afvalgas) en dit moet gecontroleerd worden door middel van emissiemetingen

Constructiv streeft steeds naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie, rekening houdend met de huidige stand van de regelgeving en de techniek. De organisatie kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor de gepubliceerde informatie. De raadgevingen in deze infofiche ontslaan de lezer niet van de verplichting om de geldende regelgeving na te leven. De reproductie van teksten en illustraties is toegestaan mits de uitdrukkelijke toestemming van Constructiv en duidelijke bronvermelding.

Zie Preventiefiche 1058 'Meting van concentratie asbestvezels op de werkplaats'

Besluit van 14 december 2007 houdende vaststelling van het Vlaams Reglement rond bodemsanering en bodembescherming. [\(VLAREBO\)](#).

3.4 De methoden van monsterneming en analyse

- de in acht te nemen specificatie bij de keuze van een meetmethode voor emissies in de lucht

Volgende methodes worden beschreven

- de gravimetrische methode
- de telbare-vezelmethode via optische fasecontrastmicroscopie

3.5 Bodem

3.5.1 Wanneer is er sprake van asbesthoudende grond

De norm voor asbesthoudende grond is opgenomen in VLAREBO (zie hiervoor)

- Voor hergebruikt van bodemmaterialen geldt de analytische bepalingsgrens als norm voor hergebruik = 100 mg/kg ds.
- De concentratie aan asbest moet worden bepaald aan de hand van volgende formule: $C \text{ (mg/kg)} = 10 \times C \text{ (niet-hecht)} + C \text{ (hechtgebonden)}$.
- Uitgegraven bodem met een (gewogen) asbestconcentratie van maximaal 100 mg/kg ds wordt als 'asbestvrij' beschouwd en kan gebruikt worden.

3.5.2 Traceerbaarheidsprocedure (art 173-201 VLAREBO)

De initiatiefnemer grondwerken heeft de verplichting om een **technisch verslag** te laten opstellen door een erkende bodemsaneringsdeskundige om de gebruiksmogelijkheden van de uit te graven bodemmaterialen te bepalen. Het artikel 180§2 VLAREBO bepaalt welke gegevens moeten worden opgenomen in het technisch verslag.

De **erkende bodemsaneringsdeskundige** oordeelt op basis van voorstudie, terreinkenmerken en veldwaarnemingen of de uit te graven bodemmaterialen al dan niet asbestverdacht zijn en laat door een daartoe erkend labo de bodemmaterialen op asbest analyseren indien nodig.

De initiatiefnemer dient ook een aanvraag in voor conformiteit bij Grondbank vzw of bij Grondwijzer vzw.

Het technisch verslag (TV) en conformverklaring (CV) worden toegevoegd aan de aanbestedingsdocumenten, prijsvraag of contractuele documenten. Bij opmaak van deze documenten wordt rekening gehouden met de uitvoeringsbepalingen uit TV/CV.

De traceerbaarheidsprocedure is "van openbare orde". Actoren kunnen hun wettelijke taken deels of volledig toevertrouwen aan een derde partij, zonder dat dit hem ontslaat van zijn eigen verantwoordelijkheden en verplichtingen én voor zover de derde partij optreedt als gemandateerde van de betreffende actor.

De initiatiefnemer kan via het bestek contractueel afspraken maken omtrent de verrekening van kosten, maar kan zijn eigen taken en verplichtingen m.b.t. het bepalen van de milieuhygiënische kwaliteit niet integraal doorschuiven naar de uitvoerder.

Constructiv streeft steeds naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie, rekening houdend met de huidige stand van de regelgeving en de techniek. De organisatie kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor de gepubliceerde informatie. De raadgevingen in deze infofiche ontslaan de lezer niet van de verplichting om de geldende regelgeving na te leven. De reproductie van teksten en illustraties is toegestaan mits de uitdrukkelijke toestemming van Constructiv en duidelijke bronvermelding.

3.5.3 Uitvoering

Asbestverontreiniging is gekend

Er moet nagegaan worden of de uitvoeringsbepalingen opgenomen in het technisch verslag en conformverklaring worden gevolgd.

Indien hiervoor begeleiding door een erkende bodemsaneringsdeskundige vereist is moet de bouwheer ten laatste bij de start van de werken een erkende bodemsaneringsdeskundige de opdracht geven voor de begeleiding van de werken en moeten het plan van aanpak en de gemaakte afspraken over de begeleiding overgemaakt zijn aan de erkende bodembeheerorganisatie (Grondbank vzw of Grondwijzer vzw).

Onvoorziene omstandigheid

Indien tijdens de uitgraafwerkzaamheden een vermoeden is dat de milieukwaliteit van de uitgegraven bodem afwijkt van de inhoud van het technisch verslag, moet dit onmiddellijk worden gemeld aan de bouwheer en aan de bodembeheerorganisatie.

Hoewel de aannemer een vermoeden kan hebben van een afwijkende milieukwaliteit dient de eigenlijke vaststelling ervan steeds te gebeuren door een erkende bodemsaneringsdeskundige. Op basis van deze vaststelling kunnen vervolgens de nodige aanpassingen aan het technisch verslag worden uitgevoerd.

3.5.4 Oplevering

Alle bijkomende gegevens en alle gewijzigde documenten in het kader van het grondverzet dienen te worden overgemaakt aan de Grondbank vzw of Grondwijzer vzw.

De uitvoerder van de werken moet een kopie van het bodembeheerrapport overmaken aan de initiatiefnemer (bouwheer herkomst) of eindgebruiker (bouwheer bestemming). Afvoer van met asbest verontreinigde partijen naar een centrum voor reiniging of stortplaats moeten gemeld zijn bij de erkende bodembeheerorganisatie.

Wanneer er na de realisatie van het project nog een restverontreiniging met asbest achterblijft op het terrein, is het belangrijk dat de eigenaar/exploitant/gebruiker van het terrein op de hoogte gesteld wordt van de problematiek en erop gewezen wordt dat de bepalingen uit het Bodemdecreet van toepassing kunnen zijn.

3.6 Asbestveilig Vlaanderen 2040

De Vlaamse Regering keurde op 20 juli 2018 het Actieplan Asbestafbouw goed. Het Actieplan streeft naar een versnelde verwijdering van asbesthoudende materialen die in een toestand zijn dat ze asbestvezels (kunnen) vrijgeven. De meest risicovolle asbesttoepassingen zoals asbestcementen dak- en gevelbekleding en niet-hechtgebonden toepassingen tegen 2034. Alle andere asbestproducten in slechte staat moeten verwijderd zijn tegen uiterlijk 2040. Voor publieke gebouwen zijn deze mijlpalen reeds bindend.

De goedkeuring van het Actieplan Asbestafbouw houdt ook een aantal wijzigingen in van het Materialendecreet (vermoedelijke inwerking treden zomer 2019).

Constructiv streeft steeds naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie, rekening houdend met de huidige stand van de regelgeving en de techniek. De organisatie kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor de gepubliceerde informatie. De raadgevingen in deze infotiche ontslaan de lezer niet van de verplichting om de geldende regelgeving na te leven. De reproductie van teksten en illustraties is toegestaan mits de uitdrukkelijke toestemming van Constructiv en duidelijke bronvermelding.

Naast de verplichtingen voor publieke gebouwen omvatten de nieuwe bepalingen :

- verwijderingsplicht voor ingesloten asbesthoudende materialen die bij werken bloot komen te liggen. Opnieuw insluiten wordt dus verboden ;
- verplicht maatregelen te nemen wanneer asbesthoudende materialen een risico vormen in of rondom een gebouw ;
- verbod op het plaatsen van constructies zoals zonnepanelen, overzetzakken en reclamepanelen op asbestcementen dak- en gevelbekleding ;
- verbod op het reinigen of ontmossen van asbestcementen dak- en gevelbekleding.

Asbestinventaris

Momenteel is een asbestinventaris voor particuliere eigenaars nog niet verplicht. een voorafgaande inventaris kan echter heel wat onvrijwillige blootstelling aan (vrije) asbestvezels voorkomen bij o.a. doe-het-zelf renovatiewerken. Vanuit sensibilisering van de gebouweigenaar en een maximaal vermijden van blootstellingsrisico's komt daarop termijn verandering in. De Vlaamse Regering besliste dat in de toekomst voor alle gebouwen die gebouwd zijn voor 2001 een asbestinventaris moet worden opgemaakt door een erkend expert en op basis van een inspectieprotocol. Deze inventaris dient vanaf eind 2021 – begin 2022 aanwezig te zijn bij verkoop van een gebouw. Elk gebouw dient ook generiek tegen 2032 over een inventaris te beschikken. Het is de bedoeling om deze asbestinventaris voor particuliere woningen op te nemen in de woningpas

Bij sloop

In Vlaanderen geldt de verplichting om bij een aanvraag tot omgevingsvergunning sloop een sloopopvolgingsplan te voegen. Dit geldt voor een geheel of gedeeltelijke sloop van

- infrastructuurwerken (> 250 m³),
- residentiële gebouwen (> 5.000 m³)
- niet-residentiële gebouwen (> 1.000 m³)

In een sloopopvolgingsplan wordt een inventaris opgemaakt van alle afvalstoffen die zullen vrijkomen bij de geplande sloop- en afbraakwerken. Ook een **destructieve asbestinventarisatie** zit hierin dus vervat. Verder bevat het sloopopvolgingsplan aandachtspunten en eventuele uitvoeringsbepalingen voor de aanpak van de selectieve sloop- en afbraakwerken.

4 Referentie

4.1 Constructiv

- Preventiefiche 1058 'Meting van concentratie asbestvezels op de werkplaats'
- Preventiefiche 1060 'Met asbest vervuilde grond'

4.2 Websites

- www.ovam.be > asbest in de bodem
- www.ovam.be/asbest

Invoering vermoedelijk in 2021-2022

Sloopopvolgingsplan wordt opgesteld volgens de richtlijnen van "standaardprocedure opmaak sloopopvolgingsplan" te raadplegen op de website van de OVAM

Constructiv streeft steeds naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie, rekening houdend met de huidige stand van de regelgeving en de techniek. De organisatie kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor de gepubliceerde informatie. De raadgevingen in deze infofiche ontslaan de lezer niet van de verplichting om de geldende regelgeving na te leven. De reproductie van teksten en illustraties is toegestaan mits de uitdrukkelijke toestemming van Constructiv en duidelijke bronvermelding.